

Demokratia- ja julkisoikeusosasto

Lausunto

23.2.2021

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo.okm@gov.fi

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta

Yleistä

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitussa asiassa. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia (jäljempänä lakiehdotus) ja taiteen perusopetuksesta annettua lakia. Ensiksi mainittua muutettaisiin siten, että laissa säädettäisiin uudesta Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteristä. Rekisteriin olisi velvoite tallentaa kyseistä koulutusta koskevat suoritustiedot. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjällä olisi velvollisuus tallentaa Koski-tietovarantoon palvelukeskuksen rahoittamia koulutuksia koskevat tiedot ja että taiteen perusopetuksen suoritustietojen tallentaminen kyseiseen tietovarantoon olisi mahdollista.

Oikeusministeriö on arvioinut esitysluonnosta erityisesti henkilötietojen suojaa ja tietojen luovuttamista koskevan sääntelyn osalta. Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Rekisterin tietojen säilytysaika

Lakiehdotuksen 27 e §:n mukaan rekisteriin tallennetut tiedot säilytetään pysyvästi. Esityksen perustelujen (s. 17) mukaan rekisteriin tallennettavaksi ehdotettavat tiedot ovat tarpeen koko oppijan elämän ajan jatkuvan oppimisen vuoksi. Henkilön kuolemankin jälkeen rekistereissä oleva tieto on arvokasta esimerkiksi tutkimuksen sekä koulutuksen arvioinnin ja seurannan kannalta.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötietoja on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojen

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

käsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten (säilytyksen rajoittamisen periaate). Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 39 kohdan mukaan henkilötietojen olisi oltava riittäviä ja olennaisia ja rajoitettava siihen, mikä on välttämätöntä niiden käsittelyn tarkoitusten kannalta. Tämä edellyttää erityisesti sitä, että henkilötietojen säilytysaika on mahdollisimman lyhyt.

Arvioitaessa tarvetta säätää henkilötietojen säilytysajoista on myös otettava huomioon perustuslakivaliokunnan tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeinen lausuntokäytäntö. Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa viitataan ensinnäkin EU:n tietosuojalainsäädännön uudistamiseen edeltäneeseen lausuntokäytäntöön, jossa säilytysajoista säätämistä pidettiin vakiintuneesti yhtenä perustuslain 10 §:n kannalta tärkeistä sääntelykohteista. Toisaalta säätämisyjärjestysperusteluissa on tunnistettu perustuslakivaliokunnan tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeinen lausuntokäytäntö, jonka mukaan yksityiskohtaiselle tietosuoja-sääntelylle ei ole lähtökohtaisesti enää valtiosääntöoikeudellista tarvetta. Lisäksi säätämisyjärjestysperusteluissa on tunnistettu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö riskiperusteisen lähestymistavan osalta.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohta mahdollistaa kansallisen liikkumavaran käytön tilanteissa, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista muun muassa koskien käsittelyn yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; asianomaisia rekisteröityjä, yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; käyttötarkoitussidonnaisuutta; säilytysaikoja; sekä käsittelytoimia ja –menettelyjä [...].

Oikeusministeriö toteaa, että henkilötietojen pysyvästä säilyttämisestä voidaan säätää tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran puitteissa, ja tässä yhteydessä ehdotettua erityissääntelyä voidaan pitää perusteltuna. Henkilötietojen pysyvää säilyttämistä on kuitenkin pidettävä riskitasoltaan korkeampana kuin määräaikaan sidottua säilyttämistä, minkä vuoksi esityksen perusteluissa on käsiteltävä huomattavasti laajemmin, miksi henkilötietojen pysyvästä säilyttämisestä säätäminen katsotaan välttämättömäksi. Lisäksi esityksen perusteluissa on otettava huomioon edellä keskeisiltä osin kuvattu tietosuoja-asetuksen tietojen säilyttämistä koskeva sääntely ja kansallisen liikkumavaran käytön mahdollistava sääntely.

Koulutuksen järjestäjä henkilötietojen käsittelijänä

Lakiehdotuksen 27 c §:n 1 momentissa ehdotetaan, että jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain muuta kuin 10 §:n mukaista säänneltyä koulutusta järjestävän toimijan on tallennettava mainitussa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan rekisteriin kyseisen koulutuksen nimi sekä sen alkamis- ja päättymispäivä. Edelleen pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että rekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi ja oppijanumero. Esityksen perustelujen mukaan hankintasopimuksen perusteella koulutusta järjestävä toimija olisi tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu henkilötietojen käsittelijä, kun tämän velvollisuutena olisi tallentaa jäljempänä ehdotettavalla tavalla rekisteriin tietoja palvelukeskuksen hankkimasta koulutuksesta (s. 23 ja s. 14).

Oikeusministeriö toteaa, että henkilötietojen käsittelijä on keskeinen henkilötietojen käsittelyn vastuutaho, jolla ymmärretään rekisterinpitäjästä ulkopuolista tahoja, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun. Henkilötietojen käsittelijä voi suorittaa mitä tahansa henkilötietojen käsittelytoimia. Toisin kuin rekisterinpitäjä henkilötietojen käsittelijä ei määrittele henkilötietojen käsittelyn tarkoituksia ja keinoja. Mikäli henkilötietojen käsittelijä

käyttää henkilötietoja johonkin muuhun tarkoitukseen kuin rekisterinpitäjän lukuun, hänestä itsestään tulee rekisterinpitäjä. Henkilötietojen käsittelijöitä ovat tyypillisesti tietojärjestelmätoimittajat, joille on annettu pääsy rekisterinpitäjän hallinnoimaan tietojärjestelmään ja sen tietoihin järjestelmän kehitys- ja ylläpitotehtäviä varten. Henkilötietojen käsittelijän velvollisuuksista säädetään tietosuoja-asetuksen 28 artiklassa. Sen 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelijän suorittamaa käsittelyä on määritettävä sopimuksella tai muulla [...] jäsenvaltion lainsäädännön mukaisella oikeudellisella asiakirjalla [...].

Oikeusministeriö katsoo, että nyt esitetyn perusteella ei ole täysin selvää, olisiko lakiehdotuksessa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä 28 artiklassa tarkoitettu henkilötietojen käsittelijä vai rekisterinpitäjä, joka olisi lailla velvoitettu luovuttamaan tiedot tallentamalla ne toisen rekisterinpitäjän, tässä tapauksessa yhteisrekisterinpitäjien rekisteriin. Jatkovalmistelun yhteydessä koulutuksen järjestäjien roolia on arvioitava esityksen perusteluissa huomattavasti tarkemmin.

Suostumus

Lakiehdotuksen 9 e §:n 1 momentissa ehdotetaan, että oppilaan suostumuksella tietovarantoon voidaan tallentaa koulutuksen nimi ja laajuus, koulutuksen päättymispäivä ja osaamisen arviointi. Edelleen pykälän 2 momentissa säädettäisiin suostumuksen antamiseen liittyvästä menettelystä ja sen peruuttamisen mahdollisuudesta. Esityksen perustelujen (s. 16) mukaan käsittelyn lainmukaisuutta ei kuitenkaan arvioitaisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan eikä asetuksen 7 artiklaa sovellettaisi. Henkilön antama suostumus toimisi henkilötietojen käsittelyn suojatoimena.

Edelleen esityksen perusteluissa (s.18) todetaan, että rekisteröity hallinnoisi lähtökohtaisesti itse uuden 9 e §:n mukaisten taiteen perusopetusta koskevien tietojen luovuttamista tietovarannon ulkopuolelle voimassa olevan 29 §:n 5 momentin nojalla. Muut lain luovutuspykälät suljettaisiin pois. Luovutettujen tietojen käsittelyperuste olisi suostumus eli käsittelyn lainmukaisuus arvioitaisiin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan kautta. Tällöin käsittelyssä on huomioitava myös tietosuoja-asetuksen 7 ja 8 artikla.

Oikeusministeriö pitää ehdotettua suostumukseen perustuvaa suojatoimisääntelyä valtiosääntöisesti hyväksyttävänä, mutta toteaa kuitenkin, että suostumuksen toimiminen suojatoimena tai käsittelyn oikeusperusteena riippuen siitä, onko kysymyksessä tietojen tallentaminen rekisteriin vai tietojen luovuttaminen rekisteristä on vaikeasti ymmärrettävä kokonaisuus. Perustuslakivaliokunta on usein korostanut, että sääntelyn selkeyteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota perusoikeuskytkentäisessä sääntelyssä, joka koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvissa toiminnoissa (ks. esim. PeVL 51/2016 vp, s. 5, PeVL 45/2016 vp, s. 3). Suostumusta osana tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Oikeusministeriö katsoo, että esityksen perusteluja on ehdotuksen ymmärrettävyyden vuoksi aiheellista täydentää esimerkiksi käsittelemällä suostumusta vaikutukset tietosuojaan -osiossa yhtenä kokonaisuutena.

Taiteen perusopetusta koskevien tietojen luovuttaminen

Lakiehdotuksen 4 §:n mukaan henkilö päättäisi itse 9 e §:ssä tarkoitettujen taiteen perusopetusta koskevien tietojen käyttötarkoituksista, eikä tallennettuihin tietoihin sovellettaisi lain 4 §:n 1-5 momentissa säädettyjä käyttötarkoituksia.

Lain 10 §:ssä säädetään tiedon luovuttamisesta tietovarannosta. Myöskään näitä säännöksiä ei sovellettaisi kaavaillun 10 §:n 3 momentin perusteella taiteen perusopetuksen tietoihin. Tietoja voitaisiin lakiehdotuksen mukaan luovuttaa 29 §:n 5 momentin nojalla henkilön itse antaman suostumuksen perusteella. Esityksen perusteluissa on todettu, luovutettujen tietojen käsittelyperuste olisi suostumus eli käsittelyn lainmukaisuus arvioitaisiin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan kautta. Tällöin käsittelyssä on perustelujen mukaan huomioitava myös tietosuoja-asetuksen 7 ja 8 artikla.

Edellä todetusta poiketen perusteluissa on kuitenkin myös todettu, että taiteen perusopetuksena annettuja koulutustietoja voisivat saada tietovarannosta ne viranomaiset, joilla on oikeus saada tällaisia tietoja suoraan oppilaitoksen ylläpitäjältä. Luovutettujen tietojen käsittelyn lainmukaisuus arvioitaisiin tällöin lähtökohtaisesti 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan kautta, eli käsittelyn tulisi olla tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi. Perustelujen mukaan tilastolain (280/2004) 15 §:n 5 kohdan mukaan valtion viranomaiset ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka kuvaavat henkilön koulutusta. Opintotukilain (65/1994) 41 b §:n 3 kohdan mukaan Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta opintotuen täytäntöönpanoa varten oppilaitokselta tai Opetushallituksen taikka opetus- ja kulttuuriministeriön tietovarannosta opiskelijoiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä opiskelijan opintoja ja opintojen seuranta koskevat tiedot. Perusteluissa ei tarkemmin kuvata, missä tilanteissa taiteen perusopetusta koskevat tiedot voisivat olla opintotuen täytäntöönpanossa merkityksellisiä. Poiketen siitä mitä 4 §:n 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, perusteluissa on myös todettu, että ”rekisteröity ei näin ollen voi itse päättää täysin kattavasti tietojensa käyttötarkoituksista ja niiden luovuttamisesta tietovarannosta”.

Edellä kuvatut perustelumaininnat ovat jännitteisiä lakiehdotuksen 4 §:n 6 momentissa ja 10 §:n 3 momentissa säädettäväksi ehdotetun kanssa, jossa mainitun 4 §:n 3 ja 4 momentissa mainitut käyttötarkoitukset sekä tietojen luovuttaminen 10 §:n 1 ja 2 momentin tilanteissa on poissuljettu. Voimassa olevan lain 4 §:n 3 momentin mukaan tietoja voidaan käyttää myös muiden viranomaisten hoitaessa sellaisia lakisääteisiä tehtäviä, joissa tarvitaan tietovarantoon tallennettuja tietoja ja 4 momentin mukaan tietoja voidaan käyttää koulutuksen arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa. Voimassa olevan lain 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa puolestaan säädetään tietovarannon tietojen luovuttamisesta viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään. Tosin mainitun 10 §:n oikeudellinen merkitys on yleisesti ottaen varsin epäselvä. Voimassa olevan säännöksen perusteluissa on sen säätämisaikaan todettu (HE 72/2017 vp), että säännöksellä ei asiallisesti luotaisi viranomaisille tai muille tahoille uusia tiedonsaantioikeuksia, vaan oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja määräytyisi yleislainsäädännön ja asianomaisen erityislainsäädännön tiedon luovuttamista ja tiedon saantia koskevien säännösten nojalla. Tietojen luovuttaminen viranomaisen henkilörekisteristä määräytyy julkisuuslain ja henkilötietolain säännösten mukaisesti. Siten lakiehdotuksen 10 §:n merkitys suhteessa

yleislaeissa ja muualla laissa säädettyihin tiedonsaantioikeuksiin nähden on tulkinnanvarainen siitä näkökulmasta, onko säännöksen jollakin tavalla tarkoitus rajoittaa tahoja ja tarkoituksia, joihin tietoja voidaan luovuttaa, ja jos ei, mikä on säännöksen tarkoitus.

Perustelujen mukaan ehdotettavan 9 e §:n mukaisiin tietoihin voisi kohdistua myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu tietopyyntö. Tältä osin perusteluissa on todettu, että mainitun lain 16 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja.

Kaavaillun 28 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7-9 ja 9 a-9 e §:ssä tarkoitettuja tietoja, lukuun ottamatta 9 §:n 2-5 momentissa tarkoitettuja tietoja. Toisin sanoen taiteen perusopetuksen tiedot luovutetaan luovutuspalvelun avulla. Lain 29 §:n 1 momentissa säädetään omien tietojen katselusta, 2 momentissa siitä, että tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa viranomaiselle opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla viranomaisen lakiin tai laissa säädettyyn tehtävään perustuvan tiedonsaantioikeuden nojalla, 4 momentissa tietojen luovuttamisesta luovutuspalvelun avulla Työllisyysrahastolle ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle ja 5 momentissa tietojen luovuttamisesta henkilön suostumuksen perusteella viranomaiselle tai muulle taholle. Lakiehdotuksessa ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi, ettei mitä 29 §:n 2 ja 4 momentissa säädetään, sovellettaisi taiteen perusopetusta koskeviin tietoihin. Tämä tarkoittaa, että tietoja voitaisiin luovuttaa vain luovutuspalvelun avulla ja tällöinkin vain henkilön suostumuksella.

Voimassa olevan säännöksen eduskuntakäsittelyssä hallintovaliokunta on kiinnittänyt huomiota lakiehdotuksen suhteeseen muun muassa julkisuuslakiin, ja todennut, ettei se ole kaikilta osin selkeä. (HaVL 29/2017 vp). Myös sivistysvaliokunta kiinnitti huomiota tähän todeten, että ”lakiehdotuksen 10 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi siitä, millä perusteilla tietoja voidaan luovuttaa perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, ja lain 29 §:ssä menettelystä luovutettaessa tietoja opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla, mukaan lukien tiedon antamistavat. Näiden säännösten suhde julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin jää saatujen lausuntojen mukaan epäselväksi. Julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa säädetään rajoituksista viranomaisten henkilörekistereissä olevien henkilötietojen luovuttamiselle kopiona tai tulosteena tai antamalla sen tiedot sähköisessä muodossa. Sivistysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen tarkoituksena on, että siltä osin kuin tietoja luovutetaan ehdotetun lain 6 luvussa tarkoitettun luovutuspalvelun kautta, *sovelletaan julkisuuslain 16 §:n 3 momentin sijasta ehdotetun lain 29 §:n säännöksiä tietojen antamistavasta*. Tietoja luovutetaan luovutuspalvelussa vain sähköisin menetelmin. *Muussa kuin luovutuspalvelun avulla tapahtuvassa luovuttamisessa noudatetaan julkisuuslain 16 §:n 3 momenttia*” (SiVM 9/2017 vp). Sanotun merkitys ja suhde nyt säädettäväksi ehdotettuun ja sille esitettyihin perusteluihin jää epäselväksi, ottaen myös huomioon esityksen perusteluissa esitetyt kannanotot kulloiseenkin tilanteeseen sovellettavista käsittelyperusteista.

Epäselväksi myös jää, kuka päättäisi tietojen luovuttamisesta julkisuuslain perusteella tai lakisääteisiin tarkoituksiin. Lakiehdotuksen 5 §:ssä on säännösehdotus yhteisrekisterinpidosta, mutta siinä ei ehdoteta säädettäväksi erikseen tietojen luovuttamiseen liittyvästä toimivallasta. Julkisuuslain perusteella tietojen antamisesta päättää se viranomainen, jolla tiedot ovat

hallussa. Luovutuspalvelujen osalta on 30 §:ssä säädetty, että Opetushallitus vastaa palvelun kautta tapahtuvan tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta. Kuitenkaan luovutuspalveluita koskevan säännöksen muita kuin suostumukseen perustuvaa kohtaa ei ehdotuksen mukaan sovellettaisi taiteen perusopetuksen tietoihin.

Esityksestä puuttuu myös analyysi säädettäväksi ehdotetun suhteesta julkisuuslain 5 § :n 2 momentin viranomaisen asiakirjan määritelmään. Tietojen tallentaminen viranomaisen tietovarantoon tilanteessa ja tarkoituksessa, jossa käytännössä tietojen kohteelle annetaan oikeus määritellä tallennettujen tiedon käyttötarkoitukset, poikkeaa olennaisesti tavanomaisesta. Tällainen sääntelyratkaisu edellyttääkin huolellista arviointia myös suhteessa muualla laissa säädettyyn. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että taiteen perusopetusta koskeva tieto ilmaisee henkilön harrastuksen. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 32 kohdan viranomaisen asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön elintavoista, osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista ovat salassa pidettäviä. Lisäksi arvioinnin osalta voi olla aiheellista muistaa, että mainitun pykälän 30 kohdan mukaan asiakirjat, jotka sisältävät oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja ovat myös salassa pidettäviä.

Edellä todetun perusteella on mahdotonta arvioida, miten sääntelykokonaisuutta on tarkoitus soveltaa sekä suhteessa muiden viranomaisten mahdollisiin tiedonsaantioikeuksiin että julkisuuslain mukaisiin tietopyyntöihin. Jos henkilö suostuu tietojensa tallentamiseen tietovarantoon, tulee olla selvää, kenelle ja millä perusteella tietoja voidaan luovuttaa ja kuka tietojen antamisesta päättää. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt toistuvasti huomiota sääntelyn selkeyteen, johon on syytä kiinnittää erityistä huomiota perusoikeuskytkentäisessä sääntelyssä, joka koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvissa toiminnoissa (ks. esim. PeVL 14/2018vp, PeVL 31/2017 vp, PeVL 45/2016 vp, s. 3, PeVL 41/2006 vp, s. 4/II). Vaikka 9 e §:n 2 momentin mukaan oppilaitoksen ylläpitäjän on ennen suostumuksen antamista annettava oppilaalle tietoa siitä, kuinka tietovarantoon tallennettuja tietoja voidaan käsitellä, luovuttaa ja säilyttää, jää tietojen luovuttaminen ja säännösten ja niille esitettyjen perustelujen valossa niin ristiriitaiseksi ja epäselväksi kokonaisuudeksi, että sääntelyä on välttämätöntä uudelleen arvioida ja selkeyttää jatkovalmistelussa. Osittain ongelmat palautuvat voimassa olevan lain epäselvään sääntelyrakenteeseen.

Tietojen luovuttaminen jatkuvan oppisen ja työllisyyden palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteristä

Lakiehdotuksen 27 d §:ssä ehdotettaisiin säädettäväksi, että rekisteristä tietoja voidaan luovuttaa viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada rekisteriin sisältyviä tietoja koulutuksen järjestäjältä. Salassa pidettäviä tietoja voidaan kuitenkin luovuttaa vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään. Opetushallitus voisi lisäksi tuottaa rekisteristä opetuksen ja koulutuksen arvioinnin, tutkimuksen, kehittämisen, tilastoinnin ja muun seurannan sekä ohjauksen ja rahoituksen edellyttämiä tietoaineistoja.

Säännöksessä ei mainita, että tietoja voitaisiin luovuttaa sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitettun suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja (vrt. 10 § 6 mom.), vaikka 28 §:n 1 momentin 1 b kohdan perusteella sen avulla luovutetaan 27 c §:ssä tarkoitettuja tietoja, eikä 29 §:n 5 momentissakaan ole mainittuja tietoja koskevaa rajausta.

Voimassa oleva laki vaikuttaa tosin olevan näiltä osin systematiikaltaan kokonaisuudessaan haparoiva.

Säännös on muutoinkin tarkoitukseltaan ja suhteessa muualla laissa säädettyyn vastaavalla tavalla epäselvä kuin voimassa olevan lain 10 §:n osalta on edellä todettu. Ehdotettavan sääntelyn suhde muun muassa julkisuuslaissa ja muualla laissa tiedonsaantioikeuksista säädettyyn tulee olla yksiselitteinen. Lisäksi on otettava huomioon, että ehdotettavia poikkeuksia julkisuuslaista säädettyyn tulee arvioida suhteessa PL 12.2. §:n mukaiseen perusoikeuteen. Lisäksi periaatteena on, että julkisuuslaista poikkeava tai sitä täydentävä sääntely tulee muotoilla tavalla jossa lakien väliset suhteet eivät jää epäselviksi. Useimmiten tämä edellyttää lakien välisten suhteiden järjestämistä asianmukaisin viittauksin.

Muut huomiot

Teknisenä huomiona oikeusministeriö huomauttaa, että rinnakkaistekstissä 28 §:n kohdalla viitataan 11 h §:ään, jota esitysluonnoksessa ei kuitenkaan ole.

Säättämisyjärjestysperusteluissa (s. 28) todetaan, että kansallisen liikkumavaran käyttöä on selostettu ja perusteltu tarkemmin jaksossa. Teknisenä huomiona oikeusministeriö huomauttaa, että edellä mainitusta virkkeestä puuttuu jokin sana.

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Johanna Suurpää

Erityisasiantuntija

Petteri Jartti

Jakelu Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tiedoksi Kansliapäällikkö Pekka Timonen
Lainsäädäntöjohtaja Susanna Siitonen
Ministerin erityisavustaja Anita Westerholm

VN/30209/2021-OM-6

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: